Redaktör: Tom Ahlgren, tel: 08/790 35 26, e-post: tom.ahlgren@lakartidningen.se

Skadade förhuden på pojke med balanit

Den 5-årige pojken hade balanit. Doktorn försökte, utan bedövning och bland annat med hjälp av en peang, lösgöra förhuden från ollonet vilket ledde till att förhuden skadades. Doktorn fälls av Ansvarsnämnden. (HSAN 2517/02)

Pojkens mamma anmälde läkaren för att hennes son utsattes för en felaktig och kränkande behandling som helt i onödan var våldsam. Doktorn drog bland annat den trånga förhuden över ollonet så att förhuden sprack och började blöda. Det gjordes helt utan bedövning. Sonen skrek och grät, berättade modern.

Doktorn lade på bedövningsgel och använde sedan en peang för att dra isär förhuden och drog sedan peangen mellan förhuden och ollonet. Doktorn skrev ut en salva och sa att de i samband med dagliga bad skulle föra tillbaka förhuden över ollonet.

Mamman kontaktade dels BVC, dels ett barnsjukhus.

På barnsjukhuset undersöktes sonen av en läkare, och penisen fotograferades för dokumentation. Förhuden skulle lämnas i fred och inte dras tillbaka, sa läkaren. Denne berättade att det fanns risk för en äkta förhudsförträngning på grund av ärrbildningar, något som oftast kan lösas med en kortisonsalva som smörjs in efter ett speciellt schema, uppgav mamman.

»Var klistrad mot glans«

Ansvarsnämnden läste pojkens journaler och hämtade in yttrande av doktorn, som bestred att han gjort fel.

Han uppgav bland annat att pojkens förhud var klistrad mot glans. Palpation av förhuden visade att den var ömmande och innehöll urinblandat slem. Öppningen var helt stängd, och det var svårt att dra tillbaka förhuden. Han försökte då under lokalbedövning med Xylocain gel dra förhuden uppåt men det misslyckades, berättade doktorn.

Han försökte även med en peang se om det fanns något pus eller en slemklump mot uretramynningen. Penis tvättades av. Pojken var lite ledsen, men doktorn upplevde inte att kontakten med denne eller med mamman var dålig. Patienten fick recept på Fucithalmicsalva mot infektion.

Patienten fick även råd om bad i varmt vatten dagligen och då samtidigt försöka att försiktigt dra förhuden tillbaka något, för att öppningen inte skulle stängas helt, sa doktorn.

Doktorn berättade vidare att han haft kontakt med läkaren som undersökte pojken på barnsjukhuset och »vi har resonerat igenom behandlingstraditionerna i Sverige«.

Doktorn skrev: »Jag har tagit lärdom av detta och kommer härefter att behandla patienter efter det sätt man behandlar patienter i Sverige. Jag bedömer dock ändå inte att jag utfört något övergrepp eller felbehandling.«

Bedömning och beslut

Sedan doktorn undersökt pojkens penis försökte han, utan bedövning och bland annat med hjälp av en peang, lösgöra förhuden från ollonet vilket ledde till att förhuden skadades, slår Ansvarsnämnden fast.

Pojken fick recept på en salva som skulle strykas på dagligen, och modern fick rådet att dra tillbaka sonens förhud dagligen i samband med bad.

Nästa dag konstaterade en läkare på ett barnsjukhus att pojkens förhud hade en riklig sprickbildning. Den bedömdes skadad efter traumat. Modern informerades om risken för ärrvävnad och äkta fimos.

Hon avråddes bestämt från att försöka dra tillbaka sonens förhud och utsätta den för ytterligare trauma.

Det är vanligt med balaniter hos småpojkar, framhåller Ansvarsnämnden. Ända upp till yngre tonåren kan en fysiologisk förhudsförträngning förekomma, och den löser sig spontant oftast efter 10–12-årsåldern.

Den vedertagna behandlingen av en balanit består bland annat av koksaltsköljning och eventuellt antibiotika vid behov. Det finns därför inga skäl till att försöka lösa förhuden från ollonet och framför allt inte på det sätt doktorn gjorde i detta fall, framhåller Ansvarsnämnden och tilldelar honom en erinran. •

Svår huvudvärk med kräkningar borde utretts

En överläkare fälls av Ansvarsnämnden för att han inte ordnade med skiktröntgen eller observation av en kvinna som plötsligt fick svår huvudvärk och kräkningar. (HSAN 840/03)

Den 74-åriga kvinnan fick den 22 juli plötsligt svår huvudvärk och senare under dagen kräkningar.

På kvällen undersöktes hon på lasarettet av överläkaren. Denne fann inga avvikande fynd i status och bedömde att huvudvärken inte orsakades av någon allvarlig sjukdom. Patienten skickades hem.

Tre dagar senare återkom kvinnan på grund av att hon inte blivit bättre, och dessutom hade hon blivit något förvirrad. Hon var nu nackstyv, och en akut skiktröntgen visade en subaraknoidalblödning.

Patienten fördes nästa dag till ett universitetssjukhus, där man lade in en ventrikelkateter. Den 10 augusti skrevs hon ut.

Borde ha misstänkt en blödning

Socialstyrelsen anmälde överläkaren.

Styrelsen hävdade att kvinnans sjukhistoria hos en läkare med den kliniska erfarenhet som överläkaren hade definitivt borde ha väckt misstankar om att patienten kunde ha en subaraknoidalblödning.

Det borde ha lett till en utredning med den frågeställningen, trots att det inte fanns några statusfynd som tydde på meningism.

Ett acceptabelt förfarande, om överläkaren inte ansåg att det var indicerat att kalla in röntgenpersonal akut, hade varit att lägga in patienten och göra utredningen nästa dag, hävdade Socialstyrelsen.

Ansvarsnämnden läste Socialstyrelsens utredning och tog in yttrande från överläkaren.

Denne framhöll bland annat att hans kliniska erfarenhet sa honom att det inte kunde röra sig om en allvarlig sjukdom. Därför var det enligt hans bedömning inte nödvändigt med en akut datortomografiundersökning.

Eftersom hans undersökning inte kunde utesluta subaraknoidalblödning, bad han medföljande anhöriga att kontakta lasarettet om inte kvinnans huvudvärk hade gått över till nästa dag.

Sett i efterhand kunde han i journalen ha skrivit en bättre förklaring till varför han inte begärde datotomografi, och han kunde själv ha kontaktat patienten nästa dag för att få veta hur det stod till, tyckte överläkaren.

Bedömning och beslut

Ansvarsnämnden anser att plötslig svår huvudvärk hos en tidigare frisk person åtföljt av kräkningar kan vara ett tecken på allvarlig sjukdom i hjärnan. Sådana besvär bör leda till observation och/eller undersökningar.

Överläkaren borde ha ordnat akut skiktröntgen av hjärnan alternativt lumbalpunktion eller observation av patienten till nästa morgon, bedömer Ansvarsnämnden.

Eftersom han inte gjorde det får han en erinran. •